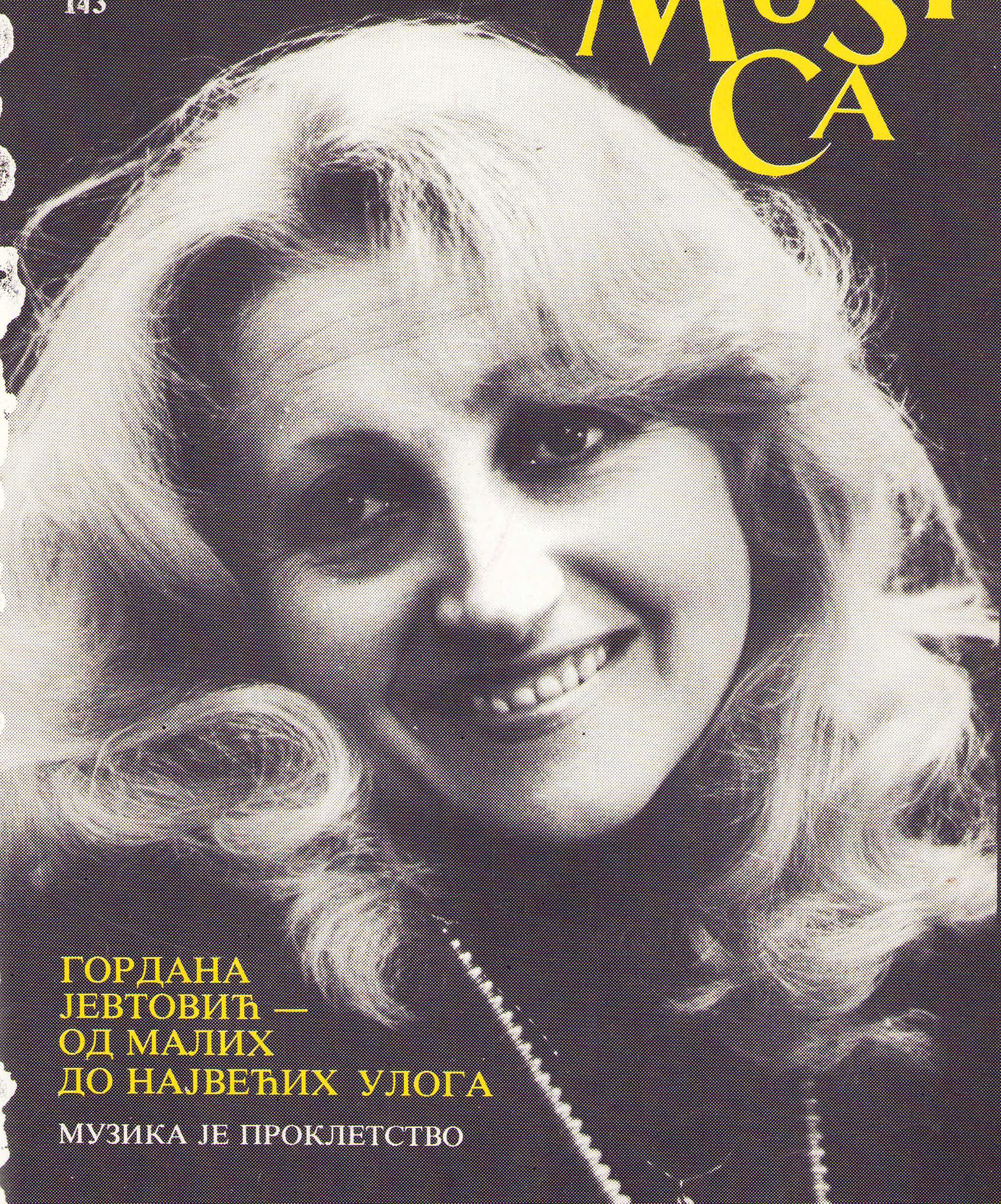

МЛАДИ И ДАЉЕ
ОДЛАЗЕ У ИНОСТРАНСТВО
КОМПОЗИТОРИ —
ПОБЕДНИЦИ У БРЗОМ ТРЧАЊУ

143

PRO MUSICA

ГОРДАНА
ЈЕВТОВИЋ —
ОД МАЛИХ
ДО НАЈВЕЋИХ УЛОГА
МУЗИКА ЈЕ ПРОКЉЕТСТВО

SUVATOSLAV RICHTER

CHOPIN

VIDEO

VHS

PAL COLOR

САДРЖАЈ

СКИЦА ЗА ПОРТРЕТ

Гордана Јевтовић.....3

ОПЕРА НЕКАД И САД

Динамична декада.....5

Садашњи троугао

Београдске опере.....7

РАЗГОВОР С ПОВОДОМ

Петар Бергамо.....10

НАЈАВЉУЈЕМО НОВУ СЕРИЈУ

Српска црквена музика.....12

ТЕМА ДАНА

Зашто млади одлазе у
иностранство.....13

ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

Музика из „Крешталице“

Јоакима Вујића.....17

МУЗИЧКЕ КРИТИКЕ.....19

МУЗИКА И ФИЛМ

Музикални Фест.....25

НИЈЕ ИЗ ЕНЦИКЛОПЕДИЈЕ

Артур Хонегер.....26

МУЗИКА И ПСИХОЛОГИЈА

Доживљај мајчиног срца.....28

IN MEMORIAM.....29

ЦЕЗ И ВИДЕО.....30

НАШИ У

ИНОСТРАНСТВУ.....31

ВЕСТИ ИЗ ЗЕМЉЕ.....33

ВЕСТИ ИЗ

ИНОСТРАНСТВА.....34

ПИСМА ЧИТАЛАЦА.....35

МАЈ 1990.

PRO
MUSICA

ЦЕНА 10 ДИН.

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ: Ернест Ачкун, Урош Гловацки, Петар Ивановић, Јевта Јевтовић, Ана Котевска, Снежана Николајевић, Милош Павловић, др Радмила Петровић, Слободан Петровић, Бранко Радивојевић, Гордана Трбојевић.

РЕДАКЦИОНИ ОДБОР: Љубиша Јовановић, Снежана Николајевић, Милена Пешић, Бранка Радовић, Бранка Шапер. В.д. главног и одговорног уредника Бранка Радовић, ликовни уредник Миле Сретеновић, лектор Вељка Марковић, секретар редакције Гордана Трбојевић. Издаје Удружење музичких уметника Србије. Адреса редакције Београд, Теразије 26 тел. 688-142. Цена броја 10 дин. претплата за пет бројева за СФРЈ 50 дин, за иностранство 15 ДЕМ текући рачун 60806-678-10771. Штампа: ГРО „Глас“ Влајковићева 8. ИССН-0555-2117

На насловној страни: Гордана Јевтовић

ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

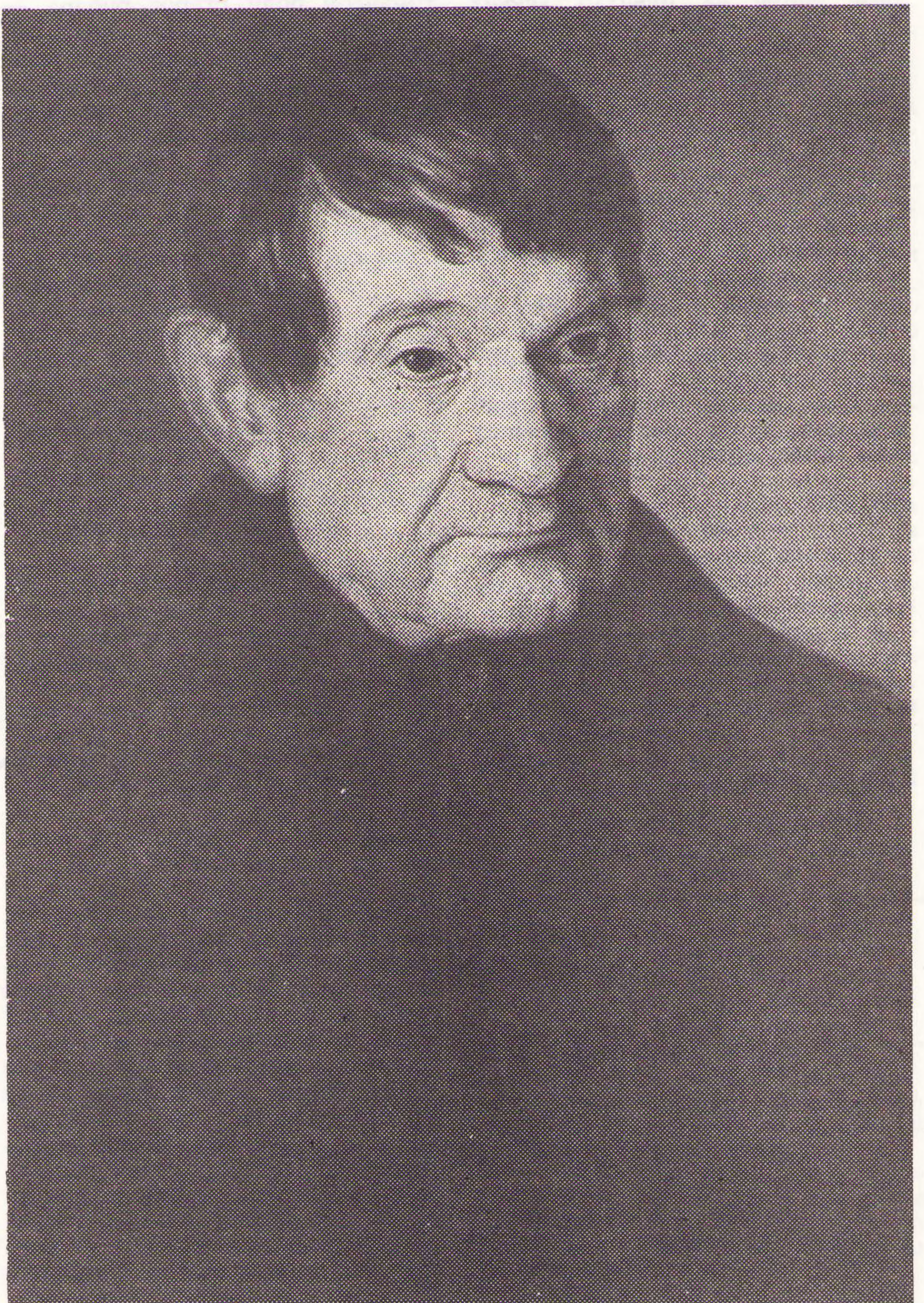
ТРАГОМ МУЗИКЕ НА ПРЕДСТАВАМА „КРЕШТАЛИЦЕ“ ЈОАКИМА ВУЈИЋА

ПОХОДИ музичкој прошлости нашег народа још носи са собом драж авантуре проналажења нама досад незнатих, затурених, заборављених, тишином минулих година обавијених сведочанстава о животном и разноврсном музичком свету, који је био одраз културног духа времена у коме је трајао. Догађа се да историчар, идући за трагом савремено саопштеног и као веродостојног, опште усвојеног податка, наиђе на нови знак који на већ описани тренутак прошлости баца другачије осветљење. Један такав моменат откривања неслутеног и неочекивано новог догодио се током прелиставања првих страница новије историје српске позоришне музике.

КРАГУЈЕВАЦ, 1835.

Рабање српског световног театра нераскидиво је везано уз личност Јоакима Вујића (1772—1847), марљивог преводиоца иностраних драмских текстова, пијеса оригиналних комада и страственог организатора наших првих аматерских позоришних представа у многобројним градовима и варошицама јужне Угарске насељеним српским становништвом. На Јоакимово знање, искуство и ентузијазам с правом се ослонио и сам кнез Милош, који је пророчки смело проценио да Крагујевац — тридесетих година тек основана престоница мале српске кнежевине — не може без сопственог театра „крочити у Европу“.

Кнез Милош је себи обезбедио сигурно место у историји српске музике захваљујући томе што је у Крагујевцу на његову иницијативу формирао први српски оркестар — Књажевско-српска банда — чији је диригент, капелмајстор Јосиф Шлезингер (1794—1870) имао немали задатак

да музиком прати дневне активности владара, али и да оркестарским „пијесама“ и песмама „зачињава“ представе позоришних комада које су припремили Јоаким Вујић и Атанасије Николић. Многобројне анекдоте везане су за деспотско понашање и не одвише рафиниране музичке прохтеве кнеза Милоша при његовим посетама театру. Захваљујући једној од њих, нацло се у званичној историји наше музике и име Јоакима Вујића.

Мада „непоколебљиво одан“ кнезу, „отац српског позоришта“ није могао да прећути увреду коју је његовом уметничком поносу нанео један Милошев гест. У Књажевско-србском театру Вујић је 1835. године припремио извођење комада „Крешталици“ Аугуста фон Коцебуа (176—1819). Кнезу Милошу је како четири године касније бележи Вујић „било тјаготно (мучно) без музикалних песама дело даље слушати, и зато дигао се он и пошао у конач, и после и сви слушатељи дигли се и отишли за њим“. У напуштеној сали остали су само глумци и редитељ — сам Вујић — кога, дакле, историја музике спомиње јер у његовом комаду није било музике!

ПЕШТА, 1812.

Међутим, идући за трагом овог податка, новија истраживања „случаја“ Вујићеве „Крешталици“ показала су да српски списатељ има прилично велике заслуге за почетни развој српске сценске музике. Задржимо се овом приликом само на околностима које су пратиле прву Вујићеву представу споменутог комада.

Премијера „Крешталици“ на српском језику одржана је у чувеном пештанском позоришту Рондела чак више од две деценије пре за Вујића немилог крагујевачког догађаја. Окупивши српске глумце—аматере, али и ангажујући врсне мађарске уметнике, Јоаким Вујић је 12. августа 1812. године представом „Крешталици“ отворио ново поглавље у историји српског театра, али је, чини се, дао и прве значајније импулсе његовању песме на нашим позорницама.

С обзиром на чињеницу да је у позоришту Рондела и раније извођен Коцебуов комад, врло је вероватно да је на премијери српских извођача већ постојећу партитуру сценске музике сви-

рао позоришни оркестар са господином Нојнхерцом на челу. Што је још значајније, на основу сачуваног драмског текста очигледно је да је наш списатељ директно предвиђао певање трију песама на представи. Почетну музичку нумеру — песму о заробљеној птици — певала је господична Јекатерина Давидович. Она би се тако могла сматрати првом познатом Српкињом — позоришном певачицом. Место нашег првог познатог позоришног певача припада ником другом до самом Вујићу, који је тумачећи ролу старог рибара — требало током другог чина да изврши значајан певачки задатак. Премијера „Крешталици“ у Рондели окончана је, по свој прилици, присним контактом публике и извођача: заједничким певањем Вујићевих оригиналних стихова.

*Птичица јутром попева, попева,
голубица јој отпева.
Голуб к себи дозивље, дозивље,
песмицама с њ одзивље.
Љуби ме, милуј ме, голубе, голубе,
да не заборавам тебе.
А ја ћу тебе љубити, љубити у
серцу моме носити.
Попевај и ти, Пегице, Пегице,
спремилана наца герлице.
Буди нам свагда весела, весела, с
Јоакимом нашим радосна!*

Логично је претпостављати да

је списатељ стихове испевао имајући у виду неку популарну и у кругу пештанских Срба радо певану мелодију.

*
**

Пештанска премијера „Крешталици“ донела је Јоакиму Вујићу на почетку његове позоришне каријере много славе и признања од стране напредне српске интелигенције. Последње извођење, коме је, већ остарео, у Крагујевцу присуствовао, морало га је ражалостити, тим пре што му је, вероватно неосновано било замерено да у комаду нема музике. Чини се, међутим, да после одушевљене прве песме кнез и његова свита нису имали стрпљења да дочекају извођење преосталих двеју музичких нумера у комаду.

Већ само захваљујући пештанској представи „Крешталици“ Јоаким Вујић је обезбедио себи сигурно место на првим страницама новије историје наше сценске музике. „Сочињавајући на ползу и увеселеније“ српског грађанства с почетка прошлог века своје „веселе, с песмама игре“, „отац српског театра“ је предсказао плодну будућност комада са певањем — репрезентативног жанра српског позоришта романтичног доба.

Катарина ТОМАШЕВИЋ

(Наставак са 11. стр.)

сликарство се вратило на предмет, на фигуративност.

Постоји нешто иманентно за све уметности. Јер смо ми сви једнаки људи. Мислим да ће музика, сада се враћајући почети онде где је стала. Приче које су биле нешто између одумреће, питај се само да ли је требало двома, трима генерацијама да се то све деси. Не само ствараоцима него и публици. Човекова потреба за уметничким је увек иста, неуништива. Период авангарде је био „елдорадо“ за лењивце и неталентоване.

Бојим се да ће се опет појави-

ти идеологија, само супротна. Сада се већ појављују теоретичари нове емоционалности. Људи као да су се навикли да им се нешто прописује. Људска слобода је стално угрожена. Човек и у уметности мора да има нешто попут жирскопа, справе која замењује компас и у условима када он затаји.

Уметност је, пре свега, комуникација. Ако то јесте, онда мора постојати медиј који је преноси. А то је нешто што је иманентно старом добром тоналитету.

М. ПЕШИЋ